

Cuprins

<i>Prezentare</i>	5
<i>Celălalt</i>	10
<i>Ulrica</i>	22
<i>Congresul</i>	28
<i>There Are More Things</i>	55
<i>Secta Celor Treizeci</i>	66
<i>Noaptea darurilor</i>	71
<i>Oglinda și masca</i>	80
<i>Undr</i>	86
<i>Utopia unui om ostenit</i>	95
<i>Stratagema</i>	105
<i>Avelino Arredondo</i>	115
<i>Discul</i>	124
<i>Cartea de nisip</i>	128
<i>Epilog</i>	135

Relatarea de față este, desigur, istoria generală a Congresului Lumii, și nu aceea a lui Alejandro Ferri – a mea –, dar cea dintâi o implică și pe cea de-a doua, ca și pe toate celelalte. Beatriz era înaltă, zveltă, cu trăsături pure și un păr roșcat care ar fi putut să mi-l amintească, dar n-a făcut-o niciodată, pe cel al piezișului Twirl. Nu împlinise douăzeci de ani. Părăsise unul din comitatele nordului pentru a studia literele la universitate. Originea ei, ca și a mea de altminteri, era umilă. Să fii de spiță italiană la Buenos Aires e de-a dreptul dezonorant; la Londra am descoperit că, pentru mulți, este un atribut romantic. După câteva zile am devenit amanți; am cerut-o în căsătorie, dar Beatriz Frost, întocmai ca și Nora Erfjord, era adepta credinței predicate de Ibsen și nu voia să-și lege viața de nimeni. Buzele ei rostiră cuvântul pe care eu nu mă încumetasem să-l rostesc. O, nopți, și dulce umbră împărtășită, și dragoste ce curge în întuneric asemenea unui tainic rîu, clipă de împlinire cînd fiecare este celălalt, nevinovată candoare a fericirii, îmbrățișare în care ne pierdeam pentru a ne pierde apoi în somn, prime pîlpîri ale zilei cînd nu mă săturam să te privesc...

Lîngă aspra frontieră a Braziliei mă năpădise dorul; nu tot astfel în roșul labirint al Londrei, care mi-a dăruit atîtea lucruri. În ciuda pretextelor imaginate pentru a-mi întîrzia plecarea, la sfîrșitul anului a trebuit să mă întorc; am petrecut Crăciunul împreună. I-am făgăduit că Don

Alejandro o va invita să facă parte din Congres; mi-a replicat, confuz, că ar interesa-o să viziteze emisfera australă și că un văr de-al ei, dentist, se stabilise în Tasmania. Beatriz n-a vrut să vadă vaporul; despărțirea, după părerea ei, era doar o emfază, o smintită sărbătorire a nefericirii, iar ea detesta emfaza. Ne-am spus adio în bibliotecă unde ne cunoscuserăm cu o iarnă înainte. Sint un om laș; nu i-am lăsat adresa mea, vrînd să înlătur zbuciumul de a aștepta scrisori.

Observasem că la întoarcere călătoria pare a dura, deobicei, mai puțin decît la plecare, dar de data aceasta trecerea Atlanticului, împovărată de amintiri și neliniști, mi s-a părut nesfîrșită. Nimic nu mă durea mai mult decît ideea că, în paralel cu viața mea, Beatriz avea să și-o trăiască pe-a ei, clipă de clipă și noapte de noapte. Am alcătuit o scrisoare de multe pagini, pe care am rupt-o însă odată cu ridicarea ancorei la Montevideo. În patrie am acostat într-o joi; Irala mă aștepta pe chei. M-am întors în vechea mea locuință de pe strada Chile; ziua aceea, ca și pe cea care a urmat, le-am petrecut plimbîndu-ne și stînd de vorbă. Voiam să recîștig pierdutul Buenos Aires. A fost o ușurare să aflu că Fermin Eguren se află încă la Paris; faptul de a mă fi întors înaintea lui atenua într-un fel îndelunga-mi absență.

Irala era descurajat. Fermin risipea în Europa sume nesăbuite și în repetate rînduri nesocotise ordinul de a se întoarce fără întîrziere. Toate

acestea erau previzibile. Într-o măsură mai mare m-au neliniștit însă alte noutăți: Twirl, în ciuda opoziției manifestate de Irala și de Cruz, îl invocase pe Pliniu cel Tânăr, după care nu există carte atât de rea încît să nu ascundă în ea și ceva bun, și propusese cumpărarea nediscriminată a unor colecții din *La Prensa*, a trei mii patru sute de exemplare din *Don Quijote*, în formate diferite, a epistolarului lui Balmes, a unor teze universitare, a unor cărți de conturi, a unor buletine și programe de teatru. Totul constituie o mărturie, spusese el. Nierenstein îl susținuse; Don Alejandro, „după trei simbete sonore”, aprobase moțiunea. Nora Ersfjord renunțase la slujba ei de secretară; o înlocuia un nou membru, Karlinski, care era instrumentul lui Twirl. Nemăsuratele colete se îngrămădeau acum unele peste altele, fără catalog sau fișier, în încăperile din fund și în beciul marii case a lui Don Alejandro. Pe la începutul lui iulie, Irala petrecuse o săptămînă la *Caledonia*; zidarii se opriseră din lucru. Luat la întrebări, vâtaful răspunse că așa a hotărît stăpinul și că, de altminteri, zilele n-au intrat în sac.

La Londra redactasem un raport, pe care nu e cazul să-l amintesc aici; vineri, m-am dus să-l salut pe Don Alejandro și să-i înminez acel text. Mă întovărășea Fernández Irala. Era după-amiază și în casă pătrundea vîntul pampet. În fața porții dinspre strada Alsina aștepta o căruță cu trei cai. Îmi amintesc de oamenii încovoiați care își

descărcau poverile în cea de-a doua curte interioară; Twirl, imperios, le dădea ordine. Se mai aflau acolo, de parcă ar fi presimțit ceva, Nora Erfjord și Nierenstein și Cruz și Donald Wren și încă unul sau doi congresiști. Nora mă sărută și mă îmbrățișă, iar sărutul și îmbrățișarea ei mi le amintiră pe ale altcuiva. Negrul, jovial și fericit, îmi sărută mîna.

Într-una din încăperi se vedea, larg deschis, chepengul pătrat al beciului; niște trepte de metal se pierdeau în întuneric.

Deodată am auzit pași. Înainte să-l fi văzut, am știut că cel care venea era Don Alejandro. Intră, aproape în goană.

Glasul îi era schimbat; nu mai era acela al cumpătatului senior care prezida întîlnirile noastre de simbătă, nici al moșierului feudal care interzicea o luptă cu cuțite și predica pentru gaucho cuvîntul lui Dumnezeu, dar se asemena mai mult cu cel din urmă.

Fără să privească pe nimeni, porunci:

— Scoateți imediat tot ce se află îngrămădit acolo jos. Să nu rămînă o carte în pivniță!

Îndeplinirea poruncii a durat aproape o oră. Am strîns în curtea nepavată un morman mai înalt decît cei mai înalți dintre noi. Toți alergam încolo și încoace; singurul care nu s-a clintit din loc a fost Don Alejandro.

Apoi s-a auzit ordinul:

— Acum dați foc hîrtoagelor ăstora.

Twirl era foarte palid. Nierenstein izbuti să murmure:

— Congresul Lumii nu se poate dispensa de aceste prețioase auxiliare pe care eu le-am selectat cu atîta dragoste.

— Congresul Lumii? spuse Don Alejandro.

Rise disprețuitor; nu-l auzisem rîzînd nicio dată.

Există în distrugere o plăcere misterioasă; flăcările au izbucnit strălucitoare, iar noi ne-am repezit pe lingă ziduri sau prin încăperi. În patio nu mai rămăseseră decît noaptea, cenușa și mirosul de ars. Îmi amintesc de cîteva foi rătăcite ce izbutiseră să se salveze, albe pe pămîntul gol. Nora Erfjord, care nutrea pentru Don Alejandro acea iubire pe care femeile tinere o nutresc de obicei pentru bărbații vîrstnici, spuse fără să înțeleagă:

— Don Alejandro știe ce face.

Irala, credincios literaturii, încercă o frază:

— O dată la cîteva veacuri, trebuie arsă Biblioteca din Alexandria.

Atunci auzirăm revelația:

— Patru ani a durat pînă să înțeleg ce vă voi spune acum. Acțiunea pe care am pornit-o este atît de vastă încît cuprinde – acum o știu – întreaga lume. Ea nu implică doar cîtiva palavragii care fac pe grozavii undeva, în pustietatea unui conac îndepărtat. Congresul Lumii a început cu prima clipă a lumii și va continua cînd noi vom fi țărînă. Nu există loc în care el să nu se afle.

Congresul e stiva de cărți pe care am ars-o noi. Congresul este vitejia caledonienilor care au ținut în loc legiunile Cezarilor. Congresul este lov pe maldărul de gunoi și Iisus răstignit pe cruce. Congresul este băiatul acela netrebnic care îmi irosește averea cu tirfele.

Nu m-am putut abține și l-am întrerupt:

— Don Alejandro, și eu sint vinovat. Eu îmi încheiasem raportul, pe care vi l-am și adus aici, dar continuam să zăbovesc în Anglia risipindu-vă banii, de dragul unei femei.

Don Alejandro continuă:

— Bănuiam, Ferri. Congresul e cireada mea de tauri. Congresul e cireada pe care am vindut-o și întinderile de pământ care nu mai sint ale mele.

Se auzi un glas consternat; era al lui Twirl.

— N-o să spuneți că ați vindut *Caledonia*.

Don Alejandro răspunse fără grabă:

— Ba da, am vindut-o. Nu mi-a mai rămas nici o palmă de pământ, dar ruina mea nu mă doare, căci acum înțeleg. Poate că nu ne vom mai vedea niciodată, deoarece Congresul nu are nevoie de noi, dar în această ultimă noapte vom ieși cu toții pentru a privi Congresul.

Era beat de victorie. Ne-am simțit copleșiți de fermitatea și de fervoarea lui. Nimeni, nici o clipă, nu s-a gândit că ar putea fi nebun.

În piață am luat o trăsură deschisă. Eu m-am așezat pe capră, lângă vizitiu, și Don Alejandro a poruncit: